

Vuonna 1923 marraskuun 14 päi-

vänä kokoontuivat Eduskunnan Pankki-

valtuusmiehet, puheenjohtaja Lavoni-

us, herrat Nevanlinna, Tanner, Pehkonen, Wuolijoki ja af Forselles.

Tämän lisäksi olivat läsnä Johtokunnan v.t. puheenjohtaja Ramsay sekä jäsenet Broms, Gråsten, Af Heurlin ja Lundson sekä Pankin tilasto-osaston esimies Kalliala.

1 §.

Esiteltiin Valtiovarainministeriön kuluvaan kuun 9 päivänä lähettämä kirjelmä n° 3314 (Liite 119), jossa ilmoitettiin Presidentin nimittäneen pankinjohtaja O. J. Lundsonin Pankin Johtokunnan jäseneksi.

Puheenjohtaja lausui herra Lundsonin tervetulleeksi Pankin johtoon.

Kirjelmän sisältö oli saatettava Johtokunnan tietoon. (Kirjelmä 108.)

2 §.

Esiteltiin Johtokunnan kuluvaan kuun 12 päivänä lähettämä kirjelmä n° 61. (Liite 120.)

Pankkivaltuusmiehet päättivät Johtokunnan ehdotuk-

sen mukaisesti, että Latvian Pankki otetaan Suomen Pankin kirjeenvaihtajaksi ehdolla, että sanottu pankki myöntää Suomen Pankille provisiovapaan tilin, jonka kredit-erille ei lasketa korkoa, veloittaen Suomen Pankkia tämän toimeksiantojen aiheuttamista sähkösanoma- ja postikuluista. (Kirjelmä 109.)

3 §.

Otettiin käsiteltäväksi kysymys vastaisesta valuuttapolitiikasta.

Pankkivaltuusmiehille oli jo aikaisemmin jaettu professori Eli F. Heckscherin ja maisteri K. J. Kallialan esitykset asiasta. (Liitteet 121 ja 122.)

Herra Lavonius ilmoitti, että valuuttakysymys oli otettu esityslistalle kahdesta syystä. Ensiksikin on näyttänyt tarpeelliselta suorittaa pankkivaltuusmiehissä yleiskeskustelu niiden promemoriain johdosta, joita herrat Heckscher ja Kalliala ovat valmistaneet. Toiseksi on tarpeen päättää eräistä lähimmän ajan valuuttapolitiikkaa koskevista käytännöllisistä kysymyksistä.

Tahtomatta rajoittaa yleiskeskustelun liikkumaa alaa puhuja toivoi, että keskustelussa kiinnitettäisiin huomiota seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Onko Suomen Pankin estettävä Smk:n nousu yli jonkun määrätyn rajan?
- 2) Onko tämä raja nyt jo määrättävä täsmälleen tai likimääräisesti?
- 3) Onko Suomen Pankin kanta saatettava julkisuuteen ja onko tällöin ilmoitettava erikoisesti suunniteltu korkein Smk:n kurssi?
- 4) Mitä Suomen Pankin edellä määriteltä kanta vaikuttaa nykyhetken valuuttapolitiikkaan:
 - a) kurssien määräämiseen tänä syksynä,
 - b) viejäin kanssa tehtäviin sopimuksiin,
 - c) diskonttokorkoon.

Asiasta syntyneessä keskustelussa

Herra Nevanlinna lausui, että kolmen pankkivaltuusmiehen on usein ollut pakko käsitellä valuuttapolitiikkaa laajemmaltikin kuin he tapohtuman tärkeänlaisissa vaiheissa ovat joutuneet ottamaan osaa tämän politiikan hoitoon. Mutta varmaa kantaa kaikissa kysymyksissä ei kolmen pankkivaltuusmiehen keskuudessakaan ollut muodostunut. Puhuja arveli myös oltavan vielä sellaisissa oloissa, että varman kannan muodostaminen ei kenties tällä hetkellä ollut välttämätöntäkään. Puhuja oli taipuvainen arvelemaan, että devalvatsionikysymystä

ei vielä ollut mahdollista ratkaista ja pelkäsi hän, että joku aika vielä on elettävä hänen sanoakseen päivästä toiseen. Nykyinen taloudellinen asema sisäl-
 si momenteja, jotka viittaavat siihen. Asemahan oli yleensä vielä monessa suhteessa jännittynyt, eikä kaik-
 kia tarpeellisia edellytyksiä ollut olemassa, jotta voi-
 taisiin palata vakaisiin rahaoloihin. Näistä syistä pu-
 hujia ei ollut valmis ottamaan varmaa kantaa kaikissa puheenjohtajan esittämissä kysymyksissä.

Ensimmäiseen kysymykseen ei puhuja kuitenkaan epäillyt vastata myöntävästi. Tätä kysymystä kolmen pank-
 kivaltuusmiehen kesken käsiteltäessä oli asetettu ehdot-
 tomasti sille kannalle, että deflatsion syntyminen mel-
 lä oli estettävä. Tähän kantaan oli puhujan mielestä sitä enempi syytä kun ei voi ajatella, että Smk py-
syväisesti suuremmassa määrin paranisi. Jos markan ar-
 vossa edullisten olosuhteiden ehkä sattuesssa tapahtui-
 si parantumisia, olisivat ne luultavasti tilapäisiä. Täl-
 laiset ohimenevät heilahdukset olisi estettävä, koska Suomen Pankin tehtävänä oli ylläpitää vakavuutta rahan arvossa.

Toiseen kysymykseen vastaaminen ei ollut pu-
 hujan mielestä yhtä helppoa, sillä jos markan arvolle

asetettaisiin jokin yläraja, merkitsisi se samalla, että oli aikomuksena toimeenpanna devalvatsioni tuohon kurssiin. Devalvatsionikurssia taas oli vielä tällä hetkellä vaikea määritellä. Sen verran saattoi kuitenkin sanoa, että markan nykyinen arvo olisi säilytettävä ja devalvatsioni siis suoritettava nykyisen arvon mukaan. Tälläkin kannalla ollen voi kuitenkin olla eri mieliä, kun tulee kysymykseen täsmällisesti määrätyn dollari-kurssin valitseminen. Siinähan vaikuttivat myöskin teknilliset seikat, ennen kaikkea mukavan suhteen saaminen siirryttäessä suurempaan rahayksikköön. Viimeksimainitulle seikalle ei puhuja kuitenkaan antaisi ratkaisevaa merkitystä. Jos edellytettäisiin, että devalvatsionikurssin jo nyt voisi määrätä, mistä puhuja ei ollut varma, olisi hän taipuvainen valitsemaan devalvatsionikurssin lii-
kellä nykyistä dollarikurssia, ehkä kuitenkin sitä vähän alemmaa. Pääasia ~~pähdäksent~~ ~~on~~, että tällä kurssilla ei markalle anneta kulta-arvoa, joka on markan sisäistä arvoa korkeampi.

Toiseen kysymykseen siis puhuja halusi vastata, että devalvatsionikurssi olisi ainoastaan likimääräisesti tai toistaiseksi suunniteltava.

Myöskin kolmanteen kysymykseen nähden oli puhu-

ja epävarmalla kannalla. Vastaus siihen kysymykseen oliko Suomen Pankin kanta devalvatsionikysymyksessä joutunut saatettava julkisuuteen, riippui puhujan mielestä myös maan yleisestä taloudellisesta asemasta. Tämä taas oli tunnetusti vielä monessa suhteessa epävarma. Puhuja viittasi suureen lyhytaikaisten ulkomaisten velkaimme määrään. Äsken oli valtio lainojen kautta saanut pysyvämpääkin ulkomaista luottoa, mutta vielä ei ollut käynyt ilmi, mitä ne asemaan vaikuttavat. Aseman arvosteleminen riippui suuresta määrin siitä, voiko valuuttavarasto säilyä vähiin hupenematta vai ei. Kultakannan vallitessa maksutasaus diskonttopolitiikalla ja muilla keinoilla pidettiin kunnossa, ja voidaan kysyä, eikö nyt samoin ole mahdollista tasapainoa säilyttää. Tähän nähden piti puhuja selvänä, että Suomen Pankin oli tehtävä kaikkensa, mutta epäili, eikö asema nykyään ole sellainen, että kultakannankin säilyminen joutuisi vaaraan.

Näin epävarmoissa oloissa ei puhuja katsonut tarpeelliseksi vielä saattaa julkisuuteen mitään lausuntoa Suomen Pankin kannasta devalvatsionikysymyksessä.

Herra Wuolijoki ei tahtonut katsoa asioita yhtä pessimistisesti kuin edellinen puhuja, myöntäen kui-

tenkin, että hän ei puolestaan myöskään tahdo väittää käsitystään ehdottomasti oikeaksi. Puhuja viittasi siihen, että kaikki kolme balttilaista maata jo oli siirtynyt vakavaan rahaan. Tärkeämpää kuin noille maille olisi meille saada rahamme arvo kiinteästi sidotuksi. Nuo maat agraarimaina olivat varsin omavaraisia ja sellaisina niille heilahdukset valuutan arvossa eivät olleet niin haitallisia kuin meille, joiden ulkomaan kauppa oli laaja. Meillä oli koko kansantalouden rakenne hyvin suureksi osaksi suurteollisuuden varassa. Ja niin kauan kuin rahaa ei ollut sidottu kultaan, pysyisivät taloudelliset olot meillä epävarmoina. Puhujan käsityksen mukaan oli olemassa piirejä, joiden etujen mukaisesti oli saada aikaan heilahduksia markan arvossa. Saattoipa ajatella, että teollisuuden tuotantoa supistetaan, jotta syntyisi valuutan puute ja markan arvo saataisiin alenemaan. Kun Suomen Pankin tila vielä oli verrattain heikko, voivat tällaiset yritykset ehkä onnistuakin. Joka tapauksessa devalvatsionin pitkälle siirtäminen samalla merkitsi monivuotista epävarmuutta taloudellisessa toiminnassa. Jos taas markan arvo saataisiin sidotuksi kultaan, lakkaisivat kaikki yritykset järkyttää markan arvoa.

Devalvatsionin onnistuminen puhujan käsityksen mukaan tuskin riippui kovin suuressa määrässä taloudellisen aseman vahvuudesta. Tärkein edellytys oli, että markan ulkomaisen ja kotimaisen arvon välillä tasapaino oli saavutettu sekä lähinnä sen jälkeen että uudelle rahalle saataisiin riittävä kate. Epäilyksen, että kauppataase tulisi joiksikin ajoiksi passiiviseksi, ei välttämättömästi pitäisi olla devalvatsionin esteenä.

Pääasia ei suinkaan ollut, että markan arvo paranee, vaan että mahdollisimman pian päästäisiin kultakantaan.

Herra af Forselles katsoi, että prof. Heckscher on selvityksessään kovin optimistinen. Puhujasta näytti melkein siltä kuin hän katsoisi voitavan miltei minä hetkenä tahansa siirtyä varsinaiseen kultakantaan. Hänen kantaansa on todennäköisesti paljon vaikuttanut Suomen kauppataasauksen edullisuus viime syksynä ja Suomen Pankin silloinen hyvä asema. Tosinhan Pankin asema nyt taas oli suuresti parantunut, mutta verratessaan Pankin bilanssia kultamarkoissa Suomen Pankin asemaan ennen sotaa, oli puhuja huomannut, että Pankin asema vieläkin oli varsin heikko. Taloudellinen asema oli

myös yleensä epävarma. Hintataso ei ollut vielä täydellisesti vakiintunut, joka johtui m.m. siitä, että sodanaikainen säännöstely ei ollut kaikilla aloilla täysin poistettu. Kun vuokrasäännöstely kokonaan lopetetaan, voi se vaikuttaa muutoksia hintatasossa. Suuri ulkomainen vakauttamaton velka vaikutti myös paljon aseman arvostelemiseen. Nämä seikat tekivät, että oli vielä syytä varovaisuuteen rahapolitiikassa.

Yleisesti katsottiin, että markan ulkomainen arvo oli noussut sille korkeudelle, jolle se voi nousta. Mutta vielä ei ~~ollut~~ tultu sellaiseen asemaan, että devalvatsioni voitaisiin toimittaa, ainoastaan joitakin suuntaviivoja politiikalle voitiin puhujan mielestä jo nyt vetää. Liiallista optimismia oli vältettävä, sillä muutoin on olemassa vaara, että tulisi takaisku. Oli esimerkkejä sekä Europasta että Etelä-Amerikasta siitä, että liian optimistisille perusteille rakentuneet devalvatsionit eivät olleet onnistuneet, rahan arvo oli alkanut uudelleen laskea. Meillä oli varottava, että devalvatsionia ei tarvitsisi tehdä toistamiseen.

Meillä olisi toistaiseksi asetuttava määrärajaisselle kultavekselikannalle (marginell guldväxelfot). Prof. Heckscher oli ehdottanut aluksi käytettäväksi niin laajo-

ja rajoja kuin 5 %, mutta nähtävästi voitaisiin ahtaampiakin rajoja käyttää. Mitä taas tuli siihen kurssiin, johon olisi pyrittävä, ei sitä puhujan mielestä ollut valittava liian alhaalta. Jo nyt oli teollisuuden asema huono. Jos kurssit alenisivat paljon nykyisestä, saattoi tulla kysymykseen haitallisia työriitaisuuksia. Oli vaikea sanoa, milloin devalvatsioni voitaisiin toimeenpanna, mutta sikäli kuin asiaa nyt saattoi arvostella, näyttäisi dollarikurssi 36:26 sopivalta siirtymissuhteelta. Silloin olisivat mariginaalit 5 % mukaan 34:45 ja 38:07.

Puhuja piti joka tapauksessa erittäin tärkeänä, että Pankkivaltuusmiehet ryhtyisivät toimenpiteisiin Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi. Lisäbudjetin yhteydessä annetut tiedot uusien valtiolainain käyttämisestä osoittivat, että Suomen Pankin oma asema ei lainain kautta paljon vahvistuisi. Tällainen vahvistuminen oli kuitenkin puhujan mielestä erittäin tarpeen. Pankin omia varoja, jotka sodan edelliseen aikaan verraten olivat kovin pienet, oli lisättävä. Pankkivaltuusmiesten pitäisi vaikuttaa siihen, että Pankin voittovaroja ei missään tapauksessa käytettäisi muuhun kuin Pankin oman aseman lujittamiseen.

Puhujan mielestä ei devalvatsiota voitu vielä toimittaa eikä devalvatsiopistettä, mikäli sitä suunnitellaan, pitäisi vielä julkaista. Mutta devalvatsiokysymys olisi saatettava keskustelunalaiseksi laajemmissa piireissä. Löytyi paljon niitä, jotka luulivat, että markan arvo tulisi vielä paljon nousemaan. Maist. Kalliala oli promemoriassaan ehdottanut, että hankittaisiin eduskunnalta valtuutus pysyttää markan arvo suunnilleen nykyisellään, mutta epäiltävää oli, suostuisiko edes eduskunta siihen. Lisäksi arveli puhujauseiden henkilöiden toivovan vielä, että he voisivat sotavuosina ansaitsemansa paperimarkat saada joskus koroitetuksi kultamarkoiksi. Jotta tällaiset harhakäsitykset saataisiin hälvenemään, olisi julkisuudessa sopivalla tavalla propagandaa devalvatsioajatuksen hyväksi tehtävä.

Herra Tanner ilmoitti kuuluvansa niihin, jotka eivät voi täydellä luottamuksella katsoa tulevaisuuteen. Siksi hän puolestaan ei myöskään katsonut tarpeelliseksi jo nyt suunnitella lopullista ohjelmaa. Ainoastaan lähimmän ajan ohjelma olisi nyt määrättävä. Kuitenkin voidaan tällöinkin määritellä polut, joille missään tapauksessa ei ole lähdettävä. Siten voisi jo nyt sopia,

että markan arvon nouseminen on joka tapauksessa es-
tettävä. Mikä rajakurssi tällöin oli valittava, siitä
oli vielä vaikea päästä varmuuteen. Joka tapauksessa
näytti siltä, että dollarin kurssia ei olisi päästet-
tävä alle 36:26, jossa se oli pysynyt puolen vuoden
ajan. Toisaalta olisi mahdollisuuden mukaan myös es-
tettävä inflatsiota. Yleensä oli puhujan mielestä siis
ohjelmaksi otettava ainoastaan tehdä parhaansa nykyisen
aseman säilyttämiseksi. Tätä ohjelmaa oli noudatettava
toistaiseksi. Jos olosuhteet muodostuisivat edullisiksi,
voisi sitoa markan dollariin, jos eivät, on peräänty-
mistie avoinna. Puhuja ei voinut nähdä mitä lisätukea
aseman säilyttämiseksi nopea kultakantaan siirtyminen
voisi antaa.

Pankkivaltuusmiesten kantaa valuuttakysymyksessä
ei puhuja sanonut vielä olevansa valmis saattamaan jul-
kisuuteen.

Herra Nevanlinna huomautti, että hänen pessi-
misminsä asemaan nähden ei ole niin suuri kuin mikä
näyttää vallitsevan esim. yksityispankkiireissä. In-
flatsiota ei puhuja katsonut voivansa ottaa edes nii-
den mahdollisuuksien joukkoon, jotka voivat tulla ky-
symykseen. Mutta kuitenkin ei näyttänyt olevan mahdol-

lisuutta muuhun kuin määrätä lähimmän ajan käytännöllinen politiikka. Puhujan mielestä oli säilytettävä vapaus harkita menettelytapoja kullakin hetkellä. Siksi ehkä ei myöskään olisi saatettava mitään julkisuuteen Pankkivaltuusmiesten kannasta.

Kuitenkin olisi valuuttaa mahdollisuuden mukaan koetettava hoitaa kuin kultavaluuttaa. Käytännöllinen tarve olisi tyydytetty, jos markka voitiin pitää vakavana; sehän on kultakannankin olemus. Mutta jos tulisi asema eteen, joka pakkoittaisi ratkaisemaan, onko vakavuus hyvin kalliilla hinnalla ostettava, silloin oli puhujan mielestä saatava harkita menettelyä. Ehkäpä asema jo ensi huhtikuun vaiheilla selviäisi, sillä talvihan tulee olemaan valuuttapolitiikan kannalta vaikea. Kun sen yli päästäisiin, voisi ehkä nähdä, olisiko voitu valuuttavarasto kyllin suurena säilyttää. Jos valuuttoja olisi yli ensi talven säilynyt riittävästi, silloin voisi olla optimistinen ja arvella, että niin tulisi vastakin käymään. Jos taas valuuttavarasto talven kuluessa hupenisi vähiin, niin olisi oleva parempi, ettei Pankki ollut sitoutunut mihinkään, josta sen täytyisi myöhemmin luopua.

Herra Broms huomautti siitä, että devalvat-

sionin toimeenpaneminen edellyttäisi että Suomen Pankki olisi valmis myymään valuuttoja muuttumattomaan kurssiin niin paljon kuin niitä kysyttäisiin. Mutta jos Pankin valuuttavarasto olisi kuten nykyään vain n. 800 milj. mk., eivät valuutat riittäisi viennin ja tuonnin suhteen ollessa nykyisen kaltainen. Jo v. 1922 oli tuonti n. 4 miljardia. Tänä vuonna se näyttää nousevan 5 miljardiin eli n. 400 - 500 milj. mk:aan keskimäärin kuukautta kohti. Vienti toisaalta oli kylä nyt melkoinen, mutta sen sellaisena säilyminen oli epävarma, sillä olot vientimaissamme eivät olleet kyllin vakavat. Voi helposti käydä niin, että vienti kävisi heikoksi. Jos tällaisessa asemassa Suomen Pankin olisi myytävä valuutat tuontia varten, voi koko valuuttavarasto mennä muutamassa kuukaudessa.

Se että Suomen Pankki ilmoittaisi jonkun kurssin, jota se aikoo ylläpitää, ei auttaisi mitään, koska tuon kurssin ylläpitäminen riippuu lopulta yksinomaan maksutasauksesta. Sen kunnossapitämiseen olisi toimenpiteet kohdistettava. Vientiin nähden ei puhujan mielestä juuri mitään voitu tehdä, mutta tuontia olisi rajoitettava. Muuten ei ollut mahdollista säilyttää asemää.

Tuontihan oli viime kuukausina ollut aivan tavattoman suuri, ja lähikuukausina se ehkä vielä suurensi. Tämän vuoksi olisi m.m. tullipolitiikassa otettava huomioon valuuttapoliittisia näkökohtia. Esim. kahvin tullia olisi mieluummin koroitettava kuin alennettava. Näihin seikkoihin olisi Suomen Pankin taholta enempi huomiota kiinnitettävä.

Herra Lavonius antoi aluksi herra af For-selleksen lausunnon erään kohdan johdosta tietoja siitä, missä määrin valtiolainoista saatavat valuutat tulisivat Suomen Pankin haltuun.

Rahaministerin ilmoituksen mukaan vain pieni osa saaduista valuutoista tulisi jäämään Suomen Pankille myymättä: Gutzeitin eräiden lyhytaikaisten velkain maksamiseen käytettäisiin valuuttaa 21 milj. mk:n arvosta ja itselleen valtio pidättäisi 600,000 dollaria. Yhteensä siis n. 40 milj. markan arvosta valuuttoja jäisi tulematta Suomen Pankkiin, mutta ne käytettäisiin tarpeisiin, jotka muutenkin esiintyisivät. Kaiken kaikkiaan valtiolainoilla saaduista valuutoista, joiden arvo Suomen rahassa on n. 524 milj. mk., Suomen Pankki saisi ostaa n. 480 milj. mk. Mitä taas lainain vasta-arvoon markoissa tulee, mainitsi puhuja sen

käyttämisestä, että Gutzeitille on ehdotettu lainattavaksi 254 milj. mk., mikä ainakin osaksi käytettäisiin tämän yhtiön Suomen Pankissa nauttiman luoton lyhentämiseksi. Sitäpaitsi oli luvattu samalle yhtiölle 35 milj. mk. erään ulkomaisen velan konverttaamiseksi. Se vähentäisi kyllä valuuttavaraston, mutta Gutzeit voisi silloin myös luovuttaa enemmän tavallisia vientivaluuttoja.

Puhuja katsoi olevan myös syytä mainita, että valuuttavarasto voisi melkoisesti pienentyä ilman että setelinanto-oikeus kävisi liian pieneksi.

Herra Wuolijoen lausunnon kohdan johdosta, joka koski markan sisäisen ja ulkomaisen arvon suhdetta, puhuja ilmoitti, että meidän tukkuhintaindeksimme on juuri valmistumaisillaan ja että se rakenteeltaan oli hyvin verrattavissa Yhdysvaltain Board of Trade indeksisiin ja Englannin Bureau of Laborin indeksiin sekä Ruotsin Kommercekollegin indeksiin.

Tämän jälkeen puhuja ilmoitti osaksi teettäneensä Suomen Pankin tilasto-osastolla osaksi sen välityksellä hankkineensa eräitä tilastoja, jotka valaisivat meidän maksutasaustamme koskevia seikkoja.

Mitä ensiksikin tällä hetkellä aktualiseen ky-

symykseen, ulkomaiseen lainaukseen, tulee, osoitti laadittu tilasto, että meidän maahamme vuosina 1901-1914 saatiin pysyvään lainain kautta ulkomaista pääomaa keskimäärin 21.3 milj. rauhanaikaista markkaa vuodessa. Vuosina 1914-23 sitä vastoin, huomioonottaen äskenkin otetut lainat, oli saatu seisovia lainoja ainostaan n. 14.1 milj. rauhanaikaista markkaa vuosittain. Tähän tuli lisäksi lyhytaikaiset lainat, joista vuosittaisia tietoja oli ainoastaan lortileillä olevista ulkomaalaisten saamisista. Jos nämäkin (n. 10 milj. mk. keskim. vuotta kohti) otettiin huomioon, voitisiin laskea, että me sodan aikana ja sen jälkeen olimme saaneet maahan ulkomaista pääomaa n. 25 milj. rauhanaikaista markkaa vuotta kohti. Pysyväisesti me olimme siis lainanneet vain 2/3 siitä mitä lainasimme ennen sotaa, mutta kaikenkaikkiaan jonkun verran enempi.

Joskin siis näytti siltä että ulkomaista pääomaa meillä on käytetty viime vuosina enempi kuin ennen sotaa, oli toisaalta myös pääoman investeraus ollut viime aikoina entistä runsaampaa. Tätä osoittivat puhujan mielestä monet talouselämämme edistymistä kuvastavat numerot, joista puhuja esitti eräitä esimerkkejä.

Koneiden ja kuljetusneuvojen tuonti oli vv. 1911 - 1913 keskim. 44 milj. mk., mutta vuosina 1919-22 vuoden 1913 hintojen mukaan keskim. 55 milj. mk., joten lisäys oli ollut 25 %. Teollisuustyöväen luku oli vuodesta 1913 vuoteen 1922 lisääntynyt 107,000:sta 133,000:een eli 24 % ja teollisuudessa käytettyjen primäärimoottorien hevosvoima 250,000:sta 415,000:een eli 66 %. Teollisuuden tuotannon bruttoarvo oli samaan aikaan noussut 657 milj. kultamarkasta 8,085 milj. paperimarkkaan, s.o. 735 milj. rauhanaikaiseen markkaan (suhde 1:11) (eli 12 %).

Mitä maatalouteen tulee, oli verrannollisten lukujen saaminen ollut vaikeampaa. Mutta mikäli lukuja voi verrata, viittasivat ne samaan suuntaan. V. 1910 oli viljellyn maan ala 1,865,000 ha, mutta 1920 2,015,000 ha, joten lisäys oli 8 %. Myöhäisemmät, toisista menettelytapaa käyttäen hankitut tiedot vuodelta 1922 osoittivat suurempaa viljellyn maan alaa nim. 2,080,000 ha. Satolukuja oli, eri perusteiden mukaan laskettuja kun ovat, varovaisesti verrattava. Lähinnä verrannollisia ovat tiedot vuosilta 1910 ja 1920. Sellaisina kuin luvut esiintyivät, osoittivat ne leipäviljaan nähdessä melkein muuttumattomia lukuja, mutta eräissä toisis-

sa kohdissa melkoista edistystä. Niinpä kaurasato v. 1910 oli 846 kg. ha:lta, mutta 1,000 kg. v. 1920, mikä merkitsee 18 % lisäystä. Vastaava lisäys peltoheinässä on 1,340 kg:sta 1,860 kg:aan eli 39 %. Lypsylehmien luku oli v. 1920 1,174,000 eli hieman suurempi kuin v. 1910, jolloin vastaava luku oli 1,166,000. Kun karjakanta sodan aikana oli tuntuvasti alentunut, oli lisäyksen sodan jälkeisinä vuosina täytynyt olla melkoinen. Vuotta 1922 koskevan, toisen metoodin mukaan toimeenpannut tutkimuksen mukaan lehmäluku oli 1,260,000. Nuores- sa karjassa sitävastoin oli suurta lisäystä havaittavissa. V. 1910 oli nuoren karjan luku 406,000, mutta v. 1920 630,000, joten lisäys on 55 %. Tästäkin oli siis pääoman luomista tapahtunut. Keski- lypsy oli v. 1922 suunnilleen sama kuin 1913, vaika karja oli nuorempaa. Rakennustoiminnasta maatalou- dessa ei ollut tietoja, mutta tiedettiin, että var- sinkin maatalousrakennuksia oli runsaasti rakennettu. Maaseudun sähköistäminen sodan jälkeen oli sitonut pääomaa arvion mukaan n. 400 milj. mk. Tässä oli kuitenkin otettava huomioon, että sähköistäminen ei aina tuotannon lisäystä palvellet.

Myöskin tilasto emissioneista viittasi suureen pääoman investeraamiseen. Uusia yhtiöitä perustettiin vuosina 1911 - 1913 keskimäärin n. 330 vuodessa, vv. 1919 - 20 745 ja vv. 1921 - 22 510. Uusien yhtiöiden pääoma oli keskimäärin vuodessa vv. 1911 - 13 n. 37 milj., vv. 1919 - 20 478 milj. paperimarkkaa = 43.5 milj. rauhanaikaista markkaa, ja vv. 1921 - 22 138 milj. paperimarkkaa eli 13 milj. rauhanaikaista markkaa. Tässäkin oli siis vuosina lähinnä sodan jälkeen havaittavissa melkoista lisäystä. Mutta vielä suuremmat lisäykset esiintyivät jo olemassa olleiden yhtiöiden pääomain koroituksissa. Vuosina 1911 - 13 oli pääomain lisäys vuosittain n. 14 milj. mk., mutta vuosina 1919 - 20 oli vastaava lisäys 652 milj. paperimarkkaa = 59.3 milj. rauhanaikaista markkaa ja vielä vuosina 1921 - 22 oli vuotuinen lisäys 290 milj. paperimarkkaa = 26.4 rauhanaikaista markkaa.

Puhujan mielestä esitetyt numerotiedot osoittivat, että pääoman sitominen eri muodoissa (tehtaat, rautatiet, rakennukset, uutisviljelys, maanparannukset, karjankasvatus j.n.e.) oli meillä viime vuosina ollut paljon voimakkaampaa kuin ennen sotaa. Lisäykset olivat yleensä suhteellisesti paljon suuremmat kuin lisäys vä-

kiluvussa. Kun puhuja tätä taustaa vastaan arvosteli ulkomaisen pääoman käyttöä maassamme, oli hänestä ilmeistä, että se mitä pysyväisesti oli lainattu, oli ollut riittämätöntä, ja että nykyiset häälyvätkin velat tarvittaisiin maassa pitää. Epävarmuus maksusuhteissamme ulkomaihin nähden johtui pääasiassa juuri siitä, että niin suuri osa lainatusta ulkomaisesta pääomasta oli häälyvää velkaa. Mutta olisi taloudelliselle edistymiselle vahingoksi, jos yritettäisiin maksaa se tuloillamme. Se oli mahdollisuuden mukaan vakaannutettava. Seisovia lainoja siis voitaisiin ottaa enempi kuin nyt on otettu. Ei ollut mitään epätervettä, jos pysyviä lainoja nykyään otettaisiin n.250 milj. mk. vuotta kohti. Päinvastoin olisi siihen pyrittävä valtion, muiden yhdyskuntain ja liikeyritysten lainauksen kautta. Tähän lainaukseen perustui valuutan arvon ylläpitäminen ennen sotaa: Jos taas lainoja ei saataisi, oli pääoman luomista rajoitettava. Keinona tässä olisi kyllin korkea diskontto. Kaikki uuden pääoman luominen ei silloin kuitenkaan lakkaisi, koska me ilmeisesti olimme sekä ennen sotaa että sen jälkeen itse vuosittain säästäneet kokoon ja pysyväksi pääomaksi muuttaneet melkoista enemmän kuin olimme lai-

nanneet. Ilman ulkomaisia lainoja pääoman luominen vain vähenisi.

Luotuaan tämän yleiskatsauksen maksutasauksemme perusteisiin puhuja siirtyi käsittelemään keskustelun pohjaksi pantuja kysymyksiä.

Ensimmäiseen kysymykseen puhuja katsoi pitävän vastata myöntävästi.

Toiseen kysymykseen ei vielä voinut täsmällistä vastausta antaa, mutta päämääränä olisi pidettävä, että Smk:n kurssi ei nykyisestä huononisi, eikä myöskään tuntuvammin paranisi. Parantumista ainakin dollarikurssiin 36:26 kuitenkin voitiin puoltaa. Niinikään olisi käytännöllistä devalvatsionikurssia pidettävä mielessä, koska muuten uuteen rahaan siirryttäessä yleisön toimeenpanema tasoitus voisi aiheuttaa hintatason muutoksen. Mikä kurssi on valittava riippui vastaisesta kehityksestä. Näiden näkökohtain nojalla voitaisiin puhujan mielestä devalvatsiokursseina pitää joko doll. 34:55 tai 37:31.

Kolmanteen kysymykseen ei puhuja voinut vastata myöntävästi. Ei näyttänyt tarpeelliselta eikä edes suotavaltakaan saattaa julkisuuteen Suomen Pankissa suunniteltua alinta dollarikurssia. Eräässä suhteessa tällai-

sen kurssin julkaisemisella tosin voisi olla merkitystä. Jos nim. markan nousuun tulevaisuudessa uskottaisiin, voisi spekulatsioni auttaa alemman dollarikurssin saavuttamista. Mutta nykyään tätä edellytystä ei ole olemassa ja senvuoksi alimman suunnitellun dollarikurssin julkaisemisella ei olisi mitään merkitystä. Myöskään luottamuksen ylläpitämisen kannalta tuotantotoimintaan ei tällaista keinoa näytännyt tarvittavan. Alimman dollarikurssin julkaiseminen olisi lykättävä aikaan, jolloin markalla olisi nouseva suunta.

Mutta propagandaa Suomen Pankin yleisen kannan puolesta olisi hyvä julkisuudessaakin tehdä.

Neljännän kysymyksen a) kohtaan nähden näyttäisi paras menettely olevan seurata dollaria ja ehkäistä Smk:n nykyisestään huononeminen joko ulkomaisella luotolla tai diskonton koroituksella. Saman kysymyksen b) kohtaan nähden puhujan kanta oli, että sopimus viejään kanssa kurssirajoin 36:-37:- dollarilta olisi suotava, mutta tällä haavaa sellaista sopimusta ilmeisesti ei missään muodossa voitu saada toimeen, sekä c) kohtaan nähden, että olisi seurattava rahamarkkinain kehitystä ja suunniteltuja metsätöitä.

Herra Pehkonen katsoi, että molemmat promemoriat ovat varsin optimistisia. Hän epäili, voitaisiinko markan vakiinnuttaminen niin helposti suorittaa. Viime vuosien kokemus oli osoittanut, että tulevaa kehitystä ei ole voitu nähdä, vaan oli se monasti tuottanut epämieluisia yllätyksiä. Puhuja katsoi tämän kokemuksen pakoittavan varovaisuuteen ratkaisevia toimenpiteitä suunniteltaessa. Toisaalta oli itsestään selvää, että tuotanto vaatii vakavia rahaoloja. Senvuoksi oli markan arvon lopulliseen vakaannuttamiseen niin pian kuin mahdollista pyrittävä ja tällöin oli perustaksi otettava markan vallitseva arvo. Suunnilleen nykyiselle tasolle olisi siis jäätävä. Jos markka paranisi, toisi se mukanaan mullistuksia taloudellisissa oloissa. Mutta myöskään rahan huononemista ei voinut toivoa, sillä siitä ei olisi muuta kuin hetkellinen apu, joka lopulta vaihtuisi maalle koituvaksi häviöksi. Puhujan mielestä oli vaikeata sanoa, olisiko markan arvon yläraja jo nyt määrättävä. Mutta ehkä olisi paras menetellä kuten nykyään, että käytännössä eräitä rajoja koetetaan ylläpitää. Tällä hetkellä ei ollut syytä mitään näistä käytännöllisistä, lopullisesti vahvistamattomista rajapisteistä julkisuuteen

saattaa. Jos markkaa pysyy jollakin tasolla, riitti se ilmoitukseksi yleisölle. Jos tuo taso muuttui, ei se merkitsisi annettujen tietojen kumoamista.

Joka tapauksessa olisi tuotannollista elämää pyrittävä kehittämään valuuttapoliittisia näkökohtiakin huomioonottaen, varsinkin kun uusien ulkomaisen lainain saantiin ei voinut luottaa. Keinoja siihen löytyi, jos niitä vain tahdottiin käyttää ja enempi tähän suuntaan olisi pyrittävä toimimaan kuin tähän asti oli tehty.

Herra Lavonius huomautti herra Bromsin lausunnon johdosta, että jos herra Broms lausunnossaan tuonnin rajoittamisella tarkoitti tuontikieltoja, hän puolestaan ei luullut niiden tehoavan, ja että myöskään yritys sellaisten aikaansaamiseksi ei menestyisi. Puhuja oli kyllä paljoa kriitillisemmissä tilanteissa niitä aikanaan kannattanut, mutta nykyisessä asemassa ne eivät näyttäneet oikealta keinolta. Oli myös ehdotettu, että pankit asettaisivat luottoa myöntäessään ehtoja silmällä pitäen tuonnin vähentämistä. Mutta ei ollut luultavaa, että nämäkään yritykset menestyisivät. Valuuttapolitiikan yleisten taloudellisten edellytysten parantamiseksi ei näyttänyt olevan juuri muita niin te-

hokkaita keinoja kuin siksi korkea diskontto, että investeraus vähenisi, vaikkakin se aiheuttaisi työttömyyttä. Ylellisyystavarain tulleilla ehkä voitaisiin joutain aikaansaada. Mutta muuten tullien korotus vain veisi työvoimaa ja pääomaa tuontiteollisuuteen ja vahingoittaisi vientiteollisuutta. Valuuttapolitiikan kannalta ei tuontiin nähden näyttänyt olevan muuta valtiotoimin yritettävä, kuin ylellisyystavarain tullien pitämistä korkeina.

Herra Gråsten ilmoitti olevansa samalla kannalla kuin edellinen puhuja tuonnin rajoituksiin nähden, mutta eri kannalla diskonttopolitiikan kykyyn nähden vaikuttaa tuontia rajoittavasti. Pankit kuitenkin ehkä suurin piirtein katsoen voisivat jotain tuonnin vähentämiseksi tehdä. Mutta tehokkaimmin rajoittivat tuontia oikeat kurssit. Kesän kuluessa kurssitaso oli liian edullinen tuonnille. Kurssien nostaminen vähentäisi tuontihalua. Ei olisi pyrittävä parantamaan kursseja, vaan pysyttävä nyt vallitsevalla tasolla.

Herra Nevanlinna katsoi, että Suomen Pankin on yksin vaikea saneerata rahaoloja, ellei koko talouspolitiikka ole sopuossuudessa tämän pyrkimyksen kanssa. Tässä suhteessa on suuri vaikutus verotuksella.

Olisi suurimerkityksellistä, jos vientiteollisuus voisi konsolideerautua paremmin, m.m. teknillisessä suhteessa. Esim. paperiteollisuuteen nähden oli kilpailukyvyttömyys suurelta osalta seurausta koneiden vanhanaikuisuudesta. Moderneilla koneilla varustetut kotimaiset ja ulkomaiset paperitehtaat voivat nykyisiinkin hintoihin myydä. Mutta teknillinen uudistus vaatisi paljon varoja. Verotus oli ollut vientiteollisuudelle raskas, jopa tuhoisa, kun näet se oli joutunut useissa tapauksissa suorittamaan aina 30 %:iin asti pelkkää tuloveroa. Kun vero oli suuri ja teollisuudenkin oli koetettava joutain osinkoja jakaa, oli seurauksena, että säästöön ei jäänyt juuri mitään. Jos verotusta ei lievennetä, tulee vientiteollisuuden asema kestäättömäksi. Etenkin olivat ne teollisuuden alat vaikeassa asemassa, joilla teknillinen edistys maailmassa yleensä oli nopea. Mitään tällaista kilpailua ei esim. kaupalla ollut kestettävänä.

Niiden, joilla oli vaikutusta eduskuntapiireissä, pitäisi työskennellä yllämainittujen seikkain valaistumiseksi. Seuraukset yhtiöiden veron lievennyksestä olisivat varmaan kansantaloudelle edulliset, sillä yhtiöt varmaan pääosan lisääntyneistä ylijäämistään reserveerai-

sivat eivätkä lisääisi osinkojaan. Olisi voitto, jos edes hallituksen vaatimattomia helpotuksia sisältävä ehdotus hyväksyttäisiin.

Herra Broms mainitsi, että hän puhuessaan tuonnin supistamisesta ei lausunut mitään keinoista. Mutta siinä tapauksessa että usko markan huononemista tulisi yleiseksi, mikä, kuten sodan aikaiset kokemukset olivat osoittaneet, todennäköisesti aiheuttaisi tavallista vielä suuremman tuonnin, voisi ehkä käyttää myöskin tuontikieltoja. Mutta joka tapauksessa olisi tulleeja koroitettava. Tavara olisi tehtävä kalliimmaksi, sillä kaikki ostavat niin paljon kuin on varaa.

Herra Nevanlinna lisäykseksi edelliseen lausuntoonsa huomautti, että seurauksena yhtiöiden verotuksen lievennyksestä olisi toisaalta, että pääoman muodostus lisääntyisi ja toisaalta että valtion täytyisi siirtää verotaakka enempi yksityisille, joiden ostokyky siten vähenisi. Mutta viimeksi mainittu seikka ei olisi muu kuin kohtuus. Puhujan mielestä yhtiöt olivat tuskin missään maassa, kuten meillä joku vuosi sitten, tulo- ja omaisuusverosta maksaneet n. 70 %. Ja vieläkin oli arvatunkin niiden osuus meillä n. 50 % tästä verosta.

Meillä verotus enempi kuin muualla oli tapahtunut
pääomanmuodostuksen kustannuksella.

Herra Pehkonen katsoi, että siirtämällä
verotusta yhtiöiltä yksityisille tuskin osutaan oi-
keaan, sillä se lisää m.m. maanviljelijäin verotus-
ta. Mutta myöskin maataloudessa vallitsi puhujan mie-
lestä pääoman puute, samalla kuin koneita olisi han-
kittava ja epätarkoituksenmukaisia talousrakennuksia o-
lisi uusittava. Myöskin tällä tuotannon alalla tarvit-
taisiin pääomanmuodostusta. Tasapuolisuutta olisi nou-
datettava verotaakan jakamisessa. Nykyinen veron jako
ei ollut niin yksipuolinen kuin herra Nevanlinna väit-
tää. Se, että suurien osakeyhtiöiden oli maksettava
niin paljon, oli luonnollista, koska ne käyttivät
maamme suurimman raaka-ainevaraston, puutavaran, mistä
myös täytyi voida muodostua verotusoikeutettua tuloa,
s.o. verotus johtui niiden suuresta pääomanmuodostuk-
sesta.

Mitä taas tulliverotukseen tuli, olisi sitä
kyllä johdettava silmälläpitäen kotimaista pääomanmuo-
dostusta. Kahvitullia tuskin saattoi korottaa ja tus-
kinpa sen korotus vähentäisikään tuontia. Sensijaan o-
lisi korotuksia ajateltava sellaisille tavaroille, joita

tuotetaan kotimaassa, mahdollisesti alentamalla sitä sellaisilta, mitä ei omassa maassa tuoteta ollenkaan.

Herra Lavonius huomautti, että teollisuuden kilpailukykyisyyttä ei näyttänyt voitavan edistää palkkain alentamisen tietä, sillä työnantajat eivät katso voivansa alentaa palkkoja. Tämä onkin luonnollista. Sillä kun ei ollut työttömyyttä, vaan työvoiman kysyntä päinvastoin oli hyvin intensiivistä, ei ollut sellaista epäsuhdetta työvoiman tarjonnan ja kysynnän välillä, joka antaisi edellytyksiä palkkain alennukselle. Mutta toisessa kohdassa, nim. puutavarain hinnoissa, tulisi puunjalostusteollisuuksien olla varovaisempia.

Yleensä olisi valuuttapolitiikkaa niin johdettava, että se ei tulisi aiheuttamaan työtaisteluja.

- - -

Yleiskeskustelun tähän päätyttyä Pankkivaltuusmiehet päättivät läheisessä tulevaisuudessa pitää uuden kokouksen, jossa harkitaan käytännöllistä valuuttapolitiikkaa lähimpänä aikana.

Vakuudeksi:

K. N. Paulsen